

Pápai Páriz Ferenc két könyve a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet antikva-gyűjteményében

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet antikva-gyűjteményének feldolgozása idén zárult le, és a megjelent katalógus tartalmaz néhány csemegét a könyv- és könyvtártörténet iránt érdeklődőknek.¹ Ilyen a Pápai Páriz Ferenc (1649–1716) által egykor birtokolt két könyv is. Pápai a kor gyakorlata szerint az orvosdoktori ismeretek szerzése mellett rendszeres filozófiai, teológiai és klasszika-filológiai tanulmányokat is végzett. Ennek a sokoldalú műveltségnek volt köszönhető, hogy amikor kiderült, hogy az orvosi pálya a fejedelmi és főúri pacientúra dacára sem ad neki megélhetést, kollegiumi tanárként is megállta a helyét.² Pápai olvasmányműveltségének tanúja ez a két kötet, amelyek nem szerepelnek a többgenerációs Pápai család eddig ismert könyvjegyzékeiben.³

Mindkét kötet önmagában is érdekes. Az elsőt, egy bázeli kiadású 1559-es Hérodotost a benne szereplő bejegyzés alapján Pápai nagyenyedi diáksága idején vásárolta: „*Franciscus Pariz Papay Enyed Compar. Anno 1668 12. Septemb.*”⁴ A vásárlás körülményeit nem ismerjük, az előző possessorokra nézve sem találtunk adatokat. Az 1570-ben Wittenbergben készült késő-renaisszánsz stílusú kötés *super ex libris*-ének monogramja valószínűleg nem Magyarországról származó megrendelőt rejt, legalábbis a peregrinus-adattárak tanúsága szerint. Nincs nyoma, hogy mikor, ki által került a könyv Erdélybe, ill. Nagyenyedre. A kötet még Pápai életében, 1706-ban új tulajdonoshoz került. A későbbi possessorok során át a könyv útja a Fogarasi Református Egyházközségbe vezetett, onnan a parókialis könyvtár egy részével az Erdélyi Református Egyházkerület levéltárába, majd profiltisztítás keretében mai helyére, a Teológiai Intézet könyvtárába került. A kötetben levő tintás szövegkiemelések, lapszéljegyzetek, kiegészítések egy része valószínűleg Pápai kezétől ered.

A másik kötet Marc Antoine Muret és Carl Sigonius műveit tartalmazza. Muret a klasszikus latin filológia éltetőjeként kedvelt szerző volt, joggal feltételezhetjük, hogy könyvét Pápai célzatosan szerezte be és használta. A kötetben szereplő bejegyzések, kiemelések egy része feltételezhetően Pápa-itól származik. A kötet első tükrén szereplő bejegyzés nem ad támpontot a beszerzésének idejére és körülményeire: „*Franc[iscus] Pariz Pápai m[edicus] d[octo]r έργω και άληθεια*”.⁵ Ugyanígy nem tudjuk, hogy a könyv meddig maradt a Pápai család tulajdonában. Az adminisztráció

¹ A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet könyvtárának régi könyvei. I. Az 1601 előtti, nem magyar nyelvű, külföldi nyomtatványok katalógusa. Összeállította: Kurta József. Kolozsvár, 2015. (A Kárpát-medence magyar könyvtárainak régi könyvei, 9.) (továbbiakban: KPTI Cat I.)

² PÁPAI PÁRIZ FERENC: Békességet magamnak és másoknak. Kiad.: Nagy Géza. Bukarest, 1977. (továbbiakban: NAGY, 1977.) 34–35. p.

³ Könyvtártörténeti Füzetek, XII. Intézményi és magángyűjtemények, 1541–1750. Szerk.: Monok István – Zvara Edina. Bp.-Szeged, 2008. 59. p.; NAGY, 1977. 587–589., 613–623., 714–716. p.

⁴ a₂-es ív recto.

⁵ „tettekkel és valóságosan” – vö. 1Jn 3,18.

hiányosságai miatt azt sem deríthető ki, hogy a jelenlegi őrzési helyére mikor került.

A kötetek könyvészeti leírása az alábbiakban következik:

I.

HÉRODOTOS: [Historiae libri IX. (*Trad.* Laurentius Valla.) De vita Homeri. (*Trad.* Conrad Heresbach. *Ed.* Sebastianus Castellio.)] – (In fine:) Basileae, ex officina Hieronymi Curionis, impensis Henrici Petri, M. D. LIX. Mense martio. [1559.]

8° – [48] ff. + 651 pp. + [1] p.;

VD16 H 2511;⁶ BNH Cat. H 291(var.);⁷ KPTI Cat. I. 87

A kötet címlapja hiányzik. Kötése három dupla bordára fűzött, papírtáblás, késő-reneszánsz típusú, timsós cserzésű bőrkötés Hans Schreiber wittenbergi műhelyéből. Super ex librise: A W L 1570. A táblák keretét 1569-es datálású, H. S. szignálású, erényeket ábrázoló görgetővel készítették (Haebler I. 407. 2.).⁸ Az első tábla középlemeze (kereszt a frigládával) szignált, H. S. monogrammal (Haebler I. 407 II. lemez). A hátsó tábla lemezén a száz választófejedelemség címere. A possessorokra utaló bejegyzések időrendi sorrendben:

(super ex libris:) A. W. L. 1570

(a₂.r.):⁹ *Franciscus Pariz Papay Enyed Compar. Anno 1668 12. Septemb.*

(h.t.):¹⁰ *Ex Libris Stephani Bagosi Anno 1706. Deo Duce Fortuna Comite.*

(h.t.): *Ex Libris Gabrielis G(...)* [kikopott, esetleg kikaparták]

(a₂.r.): *Steph. Maxai Minor Claudio Poli* [18. sz.]

(a₂.v.): *Thomae Maxaj*

(a₂.r.): *Francisci Darvaj No 59.*

([b₈].v.): *Francisci Darvaj 1749. m.p.*

(a₃.r.): *Jun(?) Possidet Fran. Gyulaj*

(a₂.r.): *venit tandem in possessio[ne]m Lad: Balla.*

(a₄.r., bélyegző:) A Fogarasi Református Egyház *parochiális* Könyvtára. Könyvtári szám 241. Leltári szám -.

(a₄.r.): *cust 131*

(címké a gerincen:) 4.; 241; N241; 131.

(a₂.r.): 288

A possessori jegyeken kívül 17–18. századi latin és magyar nyelvű bejegyzések szerepelnek még a kötetben. Könyvtári jelzete: Ant. 98.

⁶ Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienenen Drucke des 16. Jahrhunderts. – www.vd16.de – 2015. november.

⁷ Az Országos Széchényi Könyvtár 16. századi nyomtatványainak katalógusa: nem magyar nyelvű, külföldi kiadványok. Szerk.: Soltész Erzsébet – Velencei Katalin – W. Salgó Ágnes. I-III. Bp., 1990.

⁸ HAEBLER, KONRAD: Rollen- und Plattenstempel des XVI. Jahrhunderts. Nachdruck der Ausgabe von Harrassowitz. Leipzig, 1928–1929. (Reprint: Martino Publishing, Mansfeld Centre CT, 2008.)

⁹ Az a₂-es ív lapjának recto oldala.

¹⁰ Hátsó tábla tükre.

II.

MURET, Marc Antoine: *Orationum volumina duo*. – SIGONIO, Carlo: *Orationes VII*. – [Coloniae Agrippinae, apud Ioannem Gymnicum, 1592.]

8° – [6] + 272; [8] + 189 + [3]; 93 + [1] pp., 2 sign. typogr.

BNH Cat. M 864; KPTI Cat. I. 107

A kötet kolligátum, az alábbi művet is tartalmazza:

FRISCHLIN, Nicodemus: *Orationes insigniores aliquot*. (Ed. Georg Pflueger.) – Argentinae, ex officina typographica haeredum Bernhardi Iobini, 1598.

8° – [12]+456 pp., 1 fig. xylogr., 1 tab., sing. typogr.

VD16 F 2957; BNH Cat. F 495; KPTI Cat. I. 80

A könyv csonka, az első kötet az első számozott lappal kezdődik. Kötése három dupla bordára fűzött, papírtáblás késő-renaisszánsz típusú bőrkötés. A táblák külső keretébe német címeres és medalionos (reformátorok) görgetőt nyomtak. Az első és hátsó kötéstábla címeres lemeze megegyezik. Az oromszegő fejtől hiányzik. Gerincen felirat: *Mureti Orationes*. A possessorokra utaló bejegyzések a valószínűsíthető időrendi sorrendben:

(63. p.): *Possessor Legitim[us] Janosko Kernes* [17. sz.]

(146. p.): *Jan[n]es (!) Kernes Possidet* [a vezetéknev kihúzva]

(h.el.r.):¹¹ *Ego Matthias Comjaty alias Coriari Anno Salutis 1696 á juvene modestia imbuto Paulo Paulini p[ro] t[empore] studiis operas navante Carpon[ae] pro Physica Johannis Scharffy hunc Marcum Muretum accepit in perpetuam memoria p[rae]sente Johanne Blatz. mp.*

(e.t.):¹² *Franciscus Pariz Pápai m[edicus] d[octo]r έρω και αληθεια*

(h.t.):¹³ *Melchior Jossef* [19. sz.]

(e.t.): Egy possessor olvashatatlanul kivakarva.

(gerincen papírcímke:) 473 [19. sz.]

(1. p., bélyegző:) A kolozsvári ev. ref. theol. fakultás könyvtára

(1. p.): 3795

(1. p.): 3625

A possessori jegyeiken kívül 17. századi latin bejegyzések találhatóak a könyvben. Könyvtári jelzete: Ant. 115.

(Kurta József)

¹¹ Hátsó előzék, recto.

¹² Első tábla tükre.

¹³ Hátsó tábla tükre.